

..... [p1]

Eerw. Heer en Vriend,

Materia = lijfschap.

Vgl. Goddel. Besch. ^kt. 17, bl. 51: Sicut anima existere potest abstracta a materia, ita et in operatione abstrahere potest... a sensibili materia¹ Zooals de ziele nu eventwel nog kan bestaan wanneer zij afgedragen en verwijderd is van alle lijf- en lichaamschap, zoo kan zij insgelijks in hare werkendheid alles afdragen dat... lijfsch en lichaamsch is"

Matière verduidelijkt Kramers als volgt:

"stof, f., al wat onder 't bereik der zinnen valt, de deelbare, uitgebreide zelfstandigheid, die allerlei gedaanten kan aannemen".

"Corps (lichaam). On appelle corps une portion limitée de la matière. Les corps se présentent à nous sous trois états différents: l'état solide, l'état liquide, l'état gazeux" Physique élémentaire par Oscar Picalausa. Namur, 1898, bl. 5.

..... [p2]

Welnu, indien steen, water, lucht, met den naam van lichaam bestempeld worden, zoo kan materia, zelfs in den algemeenen en breeden zin des woords, lijfschap heeten.

forma = de beleestendheid

Leest is eer "voorbeeld, modèle, moule"; de beleestendheid dunkt mij het goede woord. Het verband tusschen materia en forma blijkt heel duidelijk uit den volgenden uitleg van Lahousse in De Sacramentis in genere²

.....

- 1 G.J. Waffelaert schreef in kader van de geestelijke vorming van zijn priesters: Meditationes theologicae, dilecto clero suo dictatae. De Latijnse tekst verscheen in het tijdschrift in: Collationes Brugenses: 1-10 (1896-1905). Gezelle kreeg de opdracht voor een Vlaamse vertaling ervan in de zomer van 1897 onder de titel Goddelijke Beschouwingen. Hij had de toestemming om sommige stukken in versvorm om te zetten. De Vlaamse vertaling werd later voortgezet door Jan Craeynest.
- 2 Vertaling Paul Thoen (Latijn): Over de sacramenten in het algemeen (in genere tegenover in specie).

In composito physico, materia per se est imperfectum quid et indifferens ad multas formas; forma est perficiens et determinans ad certain perfectionem. Materia, ut quid perfectibile et perficiendum, supponitur (= be leestendheid); forma, ut perficiens, accedit et velut elevans materiam ad esse nobilius, absolvit totum compositum.

Quamvis sacramentum non sit unum.

..... [p3].....
 compositum physicum, ex partibus inter se physicé unitis constans, sed totum aliquod vel compositum morale, constans rebus et verbis moralis quadam unione sibi cohaerentibus, quandam tamen similitudinem et analogiam habet cum composito physico, et juxta hanc similitudinem, dicitur constare materia et forma; quia partes ejus constitutivae, res sc. et verbum, in composito moralis sacramentali, quid simile praestant ac materia et forma in composito physico."³

Het [woord] formalitas in t^k 81, dat gij door hoevezendheid vertaald hadt, en dat ik, om niet te doen verwarren met objectum formale (ook, bij u, hoevezendheid genoemd), door hoedanigheid vervangen had, hiete best hoevezendheid; immers, indien ge nu objectum formale het beleestend voorwerp noemt.

Motivum formale = de beleestende beweegreden.

Oordeel van geloofwaardigheid

..... [p4].....
 hiete misschien beter: oordeel van geloofbaarheid; want men spreekt ook van affectus credulitatis, gevoelen van geloofveerdigheid.

.....

3 Vertaling door Paul Thoen (Latijn): "In een fysiek samengesteld wezen is de stof uit zichzelf een onvoltooid en, in verhouding tot meerdere vormen, onverschillig iets; de vorm is voltooiend en bepalend met betrekking tot een welbepaalde voltooiing. De materie, als iets vervolmaakbaars en te vervolmaken, ligt ten grondslag; de vorm, als wat vervolmaakt, voegt zich erbij en, als het ware de materie verheffend tot een edeler zijnde, werkt hij de hele samenstelling af. Hoewel een sacrament niet een fysiek afgerond samengesteld wezen is, bestaande uit fysiek onderling verbonden delen, maar een moreel geheel of samengesteld wezen, bestaande uit zaken en woorden die door een zekere vereniging ermee samenhangen, heeft het (sacrament) toch een zekere gelijkenis en gelijkvormigheid met een fysiek samengesteld wezen en op grond van die gelijkenis zegt men (ervan) dat het bestaat uit materie en vorm, daar zijn samenstellende delen, nl. zaak en woord, in het moreel samengesteld wezen dat het sacrament is, iets gelijkaardigs bewerken als materie en vorm (dat doen) in een fysiek samengesteld wezen."

Insteê van: oordeel van geloofschuldigheid... credentitatis, ware 't beter - om in 't zelfde opzicht te blijven - oordeel van geloofvergendheid.

In t^k 83 mij dunkt, spreekt ge van "de zeggenschap of van andere bekendmakingen" vanwege den oorkondschapper. Dat is onnauwkeurig. De getuigenis des oorkondschappers - als 't op gelooven aankomt - moet bij woord van monde of bij andere woordelijke bekendmaking geschieden; geschiedt ze b.v. door overgewordenschappelijk verlichten des verstands, dan is zulks onvoldoende om tot voorwerp van het goddelijk geloof te dienen.

Uw uitleg over 't [woord] gelooven (= gelieven Engelsch to believe) verduistert de zaken, en schijnt mij eenigszins toe als moettende een onnauwkeurig begrip bij den lezer verwekken,

volgens de woordafleiders, komt ja lief en gelooven van den zelfden wortel voort, doch niet het een van 't ander, zooals 't uw uitleg schijnt te zeggen, "Gelooven" zegt Vercoullie, "vertoont den sterken graad

..... [p5].....

..... p5.....

van een wortel, die zwak voorkomt in geloofte en normaal in lief. De beteekenissen zijn: goedkeuren, toestemmen, vertrouwen". Die wortel is, zegt hij, [Indogermaansch] $\sqrt{\text{leubh}}^4$ = goedvinden. Als ge zegt, zoo ge doet vóór dien uitleg, "dat we, geloovende, betrouwen op een ander die weet en ziet", dat zegt duidelijk de zaken zonder dat het noodig is zelfs te verzenden naar 't Latijn fidere enz. Elkeen vat, in 't woord gelooven, het denkbeeld van; betrouwen. Daarom kan die verdere uitleg des woords "gelooven" onaangeroerd blijven, of gewijzigd worden als volgt:

Gelooven is zooveel als goedvinden/goedkeuren (niet als liefhebben dat ook een afgeleide zin is) enz.

Groete u zeer genegen

J. Craeynest

.....

4 wortelteken over leubh

Briefbeschrijving

Verzender	Craeynest, Jan
Ontvanger	[Gezelle, Guido]
Verzendingsdatum	[xx/xx/1898 t.p.q. - 27/11/1899 t.a.q.]
Verzendingsplaats	Moeskroen
Annotatie	T.p.q. en t.a.q. gereconstrueerd op basis van contextuele gegevens ; adressaat gereconstrueerd op basis van toegevoegde notitie; plaats gereconstrueerd op basis van biografische informatie.
Annotatie	T.p.q. en t.a.q. gereconstrueerd op basis van contextuele gegevens ; adressaat gereconstrueerd op basis van toegevoegde notitie; plaats gereconstrueerd op basis van biografische informatie.
Gepubliceerd in	De briefwisseling tussen Guido Gezelle en enkele leden van de Dietsche Biehalles en Biekorf. Deel 2: Brieven / door P. Deboever. - Gent : onuitgegeven licentieverhandeling, (academiejaar 1984-1985), p.432-434

Documentbeschrijving

Fysieke bijzonderheden

Drager	1 enkel vel; 1 dubbel vel, 207 mm x 133 mm papier, wit, rechthoekig geruit papiersoort: 5 zijden beschreven; zijde 4 in twee richtingen beschreven, inkt
Staat	volledig
Vormelijke bijzonderheden	watermerk: American Paper, afbeelding, Extra Super
Toevoegingen	op zijde 1 links in de bovenrand: G. Gezelle (inkt, hand P.A.); idem rechts: onged (potlood)

Bewaargegevens

Land	België
Plaats	Brugge

Bewaarplaats	Guido Gezellearchief
ID Gezellearchief	7459
Bibliotheekrecord	https://anet.be/desktop/gga/nl/opacgga/nr=tg:gga_6.13824

Inhoud

Incipit	Materia = de lijfschap.
Samenvatting	Goddelijke Beschouwingen
Tekstsoort	brief
Talen	Nederlands

Gevolgde codeerpraktijk

De tekst werd diplomatisch getranscribeerd, en aangevuld met een editoriale laag.

De oorspronkelijke tekst werd ongewijzigd getranscribeerd; alleen typografische regeleindes en afbrekingstekens, en niet-betekenisvolle witruimte werden genormaliseerd.

Auteursingrepen in de tekst (toevoegingen, schrappingen), en latere redactie-ingrepen (schrappingen, toevoegingen, taalkundige notities) door de lezer werden overgenomen en expliciet gemarkeerd.

Voor een aantal tekstfenomenen werden naast de oorspronkelijke vorm ook editeursingrepen opgenomen in de transcriptie: oplossingen voor niet-gangbare afkortingen en correcties voor manifeste fouten. Daarnaast bevat de transcriptie editeursingrepen ter verbetering van de leesbaarheid (toevoegingen, reconstructies) of ter motivering van transcriptie-beslissingen (aanduiding van onzekere lezingen, weglating van onleesbare tekst). Alle editeursingrepen worden expliciet gemarkeerd.

Colofon

Titel	[xx/xx/1898 t.p.q. - 27/11/1899 t.a.q.], Moeskroen, Jan Craeynest aan [Guido Gezelle]
Editeur	Karel Platteau, Universiteit Antwerpen
Wetenschappelijke leiding	Els Depuydt
Partners	Openbare Bibliotheek Brugge (Guido Gezellearchief); Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren); Instituut voor de Studie van de Letterkunde in de Lage Landen (ISLN) (Piet Couttenier, Universiteit Antwerpen); Guido Gezellegenootschap
Uitgever	Guido Gezellearchief, KANTL/CTB

Plaats van uitgave	Brugge, Gent
Publicatiedatum	2023
Beschikbaarheid	Teksten en afbeeldingen beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding - Niet Commercieel licentie.
Disclaimer	De editie van de Guido Gezellecorrespondentie is het resultaat van een samenwerkingsproject met vrijwilligers. De databank is in opbouw, aanvullingen en opmerkingen kunnen gemeld worden aan els.depuydt@brugge.be .
Citeren	Een brief kan worden geciteerd als: [Naam van editeur(s)], [brieffschrijver aan briefontvanger, plaats, datum]. In: GezelleBrOn, Wetenschappelijke editie van de correspondentie van Guido Gezelle. [publicatiedatum] Available from World Wide Web: [link]
